

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та
інформаційних технологій
Кафедра публічного управління та адміністрування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти
Магістр

на тему: «Напрями покращення забезпечення доступу до публічної
інформації в Україні»

Виконав: здобувач вищої освіти
за освітньою програмою
Зв'язки з громадськістю
спеціальності 281 Публічне управління та
адміністрування
ступеня вищої освіти магістр
групи 1
Трофименко Владислав Ярославович
Керівник: Мирна Ольга Володимирівна
Рецензент: Пилипенко Вікторія Миколаївна

Полтава – 2024 року

ЗМІСТ

ВСТУП	9
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ	13
1.1. Сутність і зміст категорії «публічна інформація»	13
1.2. Міжнародні засади та норми гарантування доступу до публічної інформації	21
Висновки до розділу 1	28
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ	29
2.1. Адміністративно-правове врегулювання забезпечення доступу до публічної інформації в Україні	29
2.2. Проблеми забезпечення реалізації права громадян на доступ до публічної інформації в Україні	37
Висновки до розділу 2	44
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ	46
3.1. Процедура надання громадянам доступу до публічної інформації в апараті Полтавської обласної військової адміністрації	46
3.2. Перспективи вдосконалення права на доступ до публічної інформації	53
Висновки до розділу 3	59
ВИСНОВКИ	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65
ДОДАТКИ	72

ВСТУП

Актуальність теми. Право на інформацію є одним із ключових прав людини, яке забезпечує розвиток особистості, ефективне функціонування правової та демократичної держави, а також формування громадянського суспільства. У сучасному світі інформація відіграє фундаментальну роль у соціалізації особистості, адже вона тісно пов'язує людину, державу та суспільство. Своєчасне, повне та об'єктивне інформування громадян органами влади, а також надання ними необхідної інформації у відповідь сприяє задоволенню основних потреб та є основою стабільної і розвиненої держави, де верховенство права є головним принципом.

Свобода слова та свобода інформації, хоч і спрямовані на реалізацію потреби людини в інформації, не є тотожними праву на доступ до інформації. Вони виконують різні функції. Свобода інформації гарантує можливість вільного пошуку, отримання та поширення даних із загальнодоступних джерел, зокрема про дії органів влади. Натомість право на доступ до інформації надає людині можливість отримувати публічну інформацію, що перебуває у розпорядженні органів державної влади або місцевого самоврядування, зокрема про їхню діяльність чи дані про себе. Ця різниця підкреслює, що право на доступ до інформації має особливе значення, адже саме воно гарантує громадянам прозорість діяльності влади, а також реалізацію інших прав і свобод.

Відсутність належного доступу до інформації про діяльність органів державної влади створює ризики для суспільства. Зокрема, це може звести нанівець основоположний принцип, закріплений у статті 5 Конституції України, згідно з яким народ є носієм суверенітету та єдиним джерелом влади. Така ситуація здатна призвести до зловживань владою або навіть її узурпації. Натомість забезпечення доступу до інформації сприяє прозорості, підзвітності та відповідальності влади перед суспільством. Саме це право є інструментом громадського контролю за діями органів влади та важливим елементом запобігання корупції.

Значення права на інформацію підкреслюється тим, що державні органи володіють інформацією не для власних потреб, а в інтересах суспільства. Цей принцип, як зазначає Т. Мендел, є основою для реалізації вільного потоку інформації та ідей, що є невід'ємною складовою демократичного суспільства. Відтак право на інформацію виступає гарантією прозорості діяльності влади, сприяє побудові довіри між державою і громадянами та створює умови для активної участі громадян у процесах прийняття рішень.

Питання доступу до публічної інформації є об'єктом активного вивчення як українських, так і іноземних дослідників, таких як Аблякімова Е., Арістова І., Бостан С., Грицяк Н., Гусарев С., Жоль К., Заяць Н., Калиновський Б., Колодій А., Кравченко В., В. Копейчиков, Кушакова-Костицька Н., Кушнір І., Наливайко Л., Скрипнюк О., Тихомиров О., Федоренко В., Шевченко А., Шемшученко Ю., Шеріл Е., Ярмонова О. та ін.

Таким чином, актуальним постає вивчення як правової сутності права громадян на інформацію, так і механізмів правового регулювання процедур його реалізації.

Зв'язок роботи з науковими темами. Кваліфікаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Полтавського державного аграрного університету за темою «Формування ефективної системи публічного управління в Україні» (номер державної реєстрації 0117U003104, 2017-2026 рр.).

Мета і завдання дослідження. Метою даної роботи є обґрунтування теоретичних положень та розробленні практичних рекомендацій щодо вдосконалення забезпечення доступу до публічної інформації в Україні.

Відповідно до мети в роботі поставлено такі завдання:

- дослідити теоретичні засади забезпечення доступу до публічної інформації;
- проаналізувати стан забезпечення доступу до публічної інформації в Україні;
- розкрити напрями підвищення ефективності забезпечення доступу до публічної інформації.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження виступає процес забезпечення доступу до публічної інформації в Україні.

Предметом дослідження. Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних проблем, що виникають в процесі забезпечення доступу до публічної інформації в Україні.

Методи дослідження. Методологічну та теоретичну основу дослідження складають фундаментальні положення економічної теорії та теорії державного управління, а також наукові роботи українських і зарубіжних учених, спрямовані на вдосконалення механізмів управління у сфері охорони здоров'я. У процесі дослідження використовуються як емпіричні, так і теоретичні методи, зокрема: аналіз і синтез, порівняльний аналіз, історичний метод, логіко-смысловий підхід, абстрактно-логічний метод та системно-аналітичний підхід.

Інформаційна база. Інформаційну основу склали літературні джерела, довідково-нормативні матеріали, а також теоретичні дослідження українських та іноземних науковців з питань удосконалення забезпечення доступу до публічної інформації в Україні, інформація з мережі Internet та особисті спостереження автора.

Наукова новизна одержаних результатів. Окремі положення і висновки кваліфікаційної роботи мають наукову і практичну цінність. До елементів наукової новизни можна віднести:

набуло подальшого розвитку:

окреслення порядку забезпечення доступу громадян до публічної інформації в апараті Полтавської обласної військової адміністрації;

узагальнення перспектив удосконалення права особи на доступ до публічної інформації.

Практичне значення одержаних результатів. Найважливіші теоретичні положення, пропозиції, узагальнення і висновки дослідження розширюють межі наукового аналізу з досліджуваної теми, визначають напрями удосконалення забезпечення доступу до публічної інформації в Україні.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження за темою кваліфікаційної роботи оприлюднені у формі доповідей.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано тези:

– «Дослідження взаємодії органів державної влади та громадянського суспільства в інформаційному просторі», яку включено до збірника матеріалів IV міжнародної науково-практичної конференції *«Місьцеве самоврядування в Україні та світі: теорія і практика»*, 05 листопада 2024 р. Полтава : ПДАУ, 2024. С. 177-178.

– «Досвід організаційного забезпечення охорони здоров'я в Німеччині», яку включено до збірника матеріалів наукових досліджень молодих учених кафедри публічного управління та адміністрування *«ТЕРИТОРІЯ НАУКИ»*. Жовтень 2024. Полтава : ПДАУ, 2024. С. 38-40.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний зміст викладено на 72 сторінках друкованого тексту, робота містить 1 додаток.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

1.1. Сутність і зміст категорії «публічна інформація»

Одна з найважливіших складових системи суспільних відносин — це інформація. Вона є ключовим об'єктом інформаційного суспільства, що відображає реальність та проникає в усі сфери діяльності держави, суспільства та кожної окремої людини. У добу новітніх інформаційних технологій вона перетворюється на невід'ємний елемент функціонування державних структур, юридичних осіб, громадських організацій та громадян. Сьогодні вплив інформації на державу, суспільство та особистість стає потужнішим за політичний, економічний чи навіть військовий.

Через складність і постійні зміни у розумінні цього поняття, спричинені науково-технічним прогресом, термін «інформація» має багато визначень. Саме слово «інформація» походить із латинської мови: «informatio» означає пояснення, виклад фактів або подій, тлумачення, подання чи навіть ознайомлення. Термін отримав наукове визнання завдяки американському вченому Клодові Шеннону, який у 1948 році використав його у своїй математичній теорії інформації. Шеннон визначив інформацію як будь-який вид повідомлень, що передаються каналами зв'язку.

У сучасних європейських словниках «інформація» трактується як процес спілкування, отримання знань, робота інтелекту чи результат досліджень. Вона також охоплює новини, факти, дані, сигнали чи символи, що представляють певну інформацію. Для даних, які вважаються інформацією, важливими критеріями є точність, актуальність, своєчасність і конкретність.

Інформація є багатofункціональним ресурсом, що створюється й використовується в усіх сферах діяльності. Вона відіграє ключову роль у забезпеченні функціонування органів державної влади, місцевого

самоврядування, а також фізичних і юридичних осіб. Зокрема, право на доступ до публічної інформації, якою володіють органи влади, має особливе значення у системі прав людини. Воно гарантує демократичний розвиток держави та сприяє її прозорості й підзвітності перед громадянами.

Сучасне суспільство не може функціонувати без інформації, зокрема публічної. Володіння достовірною публічною інформацією допомагає громадянам брати участь у політичному житті держави та впливати на прийняття рішень. Прозорість діяльності державних структур можлива лише за умов доступу до даних про їхню роботу. Для ефективного використання такого доступу необхідно чітко визначити, що саме розуміється під публічною інформацією.

Міжнародні стандарти щодо доступу до публічної інформації визначають її як інформацію, що може вільно збиратися, отримуватися, зберігатися, використовуватися та поширюватися. Обмеження в цьому праві дозволені лише у випадках, коли це пов'язано з умовами зберігання даних, їхньою специфікою чи необхідністю захисту певних цінностей. Усі ці умови регламентуються відповідним законодавством.

В Україні визначення поняття «публічна інформація» закріплено у статті 1 Закону «Про доступ до публічної інформації». Згідно з цим документом, публічна інформація — це відображена й задокументована будь-якими засобами інформація, що була отримана або створена в процесі виконання органами влади своїх обов'язків, або інформація, яка перебуває у їхньому володінні чи у володінні інших суб'єктів, визначених цим законом.

Таким чином, публічна інформація є не лише важливим інструментом демократичного управління, а й основою для прозорості й підзвітності органів влади перед громадянами. Вона сприяє розвитку громадянського суспільства, яке будується на принципах відкритості, участі та довіри.

Будь-яка інформація, незалежно від форми її існування (текст, зображення, карти, схеми, фото, аудіо- чи відеозаписи), яка створюється, збирається або зберігається суб'єктами владних повноважень чи іншими визначеними законом

розпорядниками, має статус публічної інформації. Це означає, що доступ до такої інформації гарантується законом. Основна причина такого статусу – використання бюджетних коштів, які спрямовуються на діяльність органів влади, що створюють та обробляють цю інформацію. Розпорядниками публічної інформації також є суб'єкти, які розпоряджаються бюджетними ресурсами.

Іноді, закон зобов'язує надавати доступ до інформації навіть суб'єктам приватного права. Це стосується випадків, коли інформація має надзвичайний суспільний інтерес. Таким чином, така інформація набуває статусу публічної.

Ознаки публічної інформації:

- належність до сфери компетенції суб'єкта владних повноважень;
- матеріальна форма існування (текст, запис, тощо);
- знаходження у володінні суб'єкта владних повноважень або іншого законного розпорядника.

Відповідно, інформація вважається публічною, якщо вона була отримана або створена суб'єктом владних повноважень у процесі виконання його обов'язків. Її зміст має відповідати функціям та компетенції цього суб'єкта.

Інформація може надходити до суб'єкта владних повноважень від інших джерел або бути створена безпосередньо ним. Закон визначає процедуру отримання, створення та обробки такої інформації, а також регламентує компетенцію відповідних органів.

Загалом, забезпечення відкритості публічної інформації – це один із ключових елементів демократичного суспільства, адже воно гарантує громадянам можливість контролю за використанням бюджетних коштів та діяльністю органів влади.

Важливо зазначити, що не вся інформація, яка збирається, створюється чи обробляється органами державної влади, їх посадовими особами або співробітниками, може вважатися публічною. Зокрема, особиста кореспонденція, повідомлення через засоби зв'язку (електронна пошта, телефонні дзвінки) не належать до публічної інформації. Також не є публічною інформаційною продукцією матеріали, отримані суб'єктами владних

повноважень від сторонніх організацій чи осіб, наприклад, друковані видання, книги, рекламна продукція, якщо їх отримання не регламентовано компетенцією таких органів.

Крім того, навіть якщо інформація належить суб'єкту владних повноважень, вона розглядається як публічна лише тоді, коли створена відповідно до встановлених законодавством адміністративних процедур. Наприклад, особисті записи, чернетки, довідники чи інші подібні документи, створені співробітниками органів влади для внутрішнього користування, не є публічною інформацією. Це підкреслює важливість дотримання критеріїв законності та відповідності компетенції при визначенні статусу інформації.

В Україні публічна інформація поділяється за доступом на відкриту та з обмеженим доступом. Одним із ключових принципів, що регулюють доступ до інформації, є презумпція відкритості. Цей принцип полягає в тому, що вся публічна інформація є відкритою, окрім випадків, прямо передбачених законами України. У свою чергу, інформація з обмеженим доступом характеризується тим, що її розголошення може завдати шкоди національній безпеці, економіці чи суспільству, яка перевищує суспільний інтерес у її доступності.

Закон України «Про доступ до публічної інформації» чітко визначає категорії інформації з обмеженим доступом. Серед них:

1. Конфіденційна інформація. До цієї категорії належить інформація, що стосується фізичних осіб або інша інформація, доступ до якої обмежено відповідно до закону. Наприклад, релігійні переконання, національність, особисте життя, матеріальне становище тощо. Органи виконавчої влади можуть поширювати таку інформацію лише за згодою особи, яка обмежила доступ до неї. У разі відсутності згоди поширення можливе лише за умов забезпечення національної безпеки чи захисту прав людини.

До видів конфіденційної інформації також належать:

– чутлива інформація про особу, наприклад, місце проживання, дата народження чи інші особисті відомості (згідно зі статтею 11 Закону України «Про інформацію»);

- захист свідків та правоохоронців. Дані про свідків чи працівників судових органів, які перебувають під охороною, регулюються законами «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» та «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів»;

- переписи населення. Дані, отримані під час перепису, включаючи персональні відомості, обробляються відповідно до статті 16 Закону України «Про Всеукраїнський перепис населення»;

- державний реєстр фізичних осіб. Наприклад, інформація про платників податків з Державного реєстру, крім даних про підприємців чи осіб, які провадять незалежну професійну діяльність (пункт 15 статті 70 Податкового кодексу України).

Окремо регламентується доступ до інформації про місце проживання осіб. Відповідно до закону, такі дані надаються виключно у випадках, передбачених законодавством, або за згодою особи.

2. Таємна інформація – це відомості, доступ до яких обмежується з метою запобігання шкоди особі, суспільству чи державі в разі їх розголошення. Такий доступ обмежується виключно в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності, громадського порядку, а також для запобігання заворушенням, злочинам, збереження конфіденційності інформації, отриманої приватним шляхом, або для підтримання авторитету та неупередженості правосуддя. Таємною вважається інформація, яка охоплює державну, професійну, банківську, слідчу та інші види таємниць, що визначені законодавством.

Державна таємниця включає відомості у сферах оборони, економіки, науки і техніки, міжнародних відносин, державної безпеки та охорони правопорядку. Її розголошення може завдати шкоди національній безпеці України, тому такі дані підлягають особливій охороні відповідно до Закону України «Про державну таємницю».

Банківська таємниця – це інформація про діяльність і фінансовий стан клієнта, яка стає відомою банку в процесі обслуговування. Розголошення таких даних може завдати клієнтові матеріальної чи моральної шкоди.

Таємниця слідства охоплює відомості, що стосуються досудового розслідування. Її мета – забезпечення справедливості й ефективності розгляду справи.

Адвокатська таємниця стосується будь-яких відомостей про клієнта, включаючи питання, з якими клієнт звертався до адвоката, зміст наданих порад, консультацій, складених документів та інформацію на електронних носіях.

Нотаріальна таємниця охоплює відомості, отримані під час вчинення нотаріальних дій, зокрема дані про майно, майнові та немайнові права й обов'язки осіб, які зверталися до нотаріуса.

3. Службовою вважається інформація, що міститься у внутрішніх документах органів державної влади, пов'язаних із процесами розробки напрямів діяльності установи, здійснення наглядових чи контрольних функцій, підготовки рішень, а також у матеріалах, зібраних під час оперативно-розшукової чи контррозвідувальної діяльності. Якщо така інформація не належить до державної таємниці, вона може бути віднесена до службової.

Важливо зазначити, що обмеження доступу до службової чи публічної інформації має базуватися на «трискладовому тесті». Цей підхід передбачає дотримання трьох ключових умов:

1. Інформація обмежується у доступі виключно з міркувань національної безпеки, територіальної цілісності, громадського порядку, запобігання заворушенням чи злочинам, охорони здоров'я, захисту прав інших осіб, конфіденційності, або для збереження авторитету й неупередженості правосуддя.

2. Розголошення інформації має завдати істотної шкоди цим інтересам.

3. Шкода від оприлюднення інформації має переважати суспільний інтерес у її отриманні.

Таким чином, доступ до інформації обмежується лише за чітко визначених обставин, що гарантує баланс між суспільним інтересом та захистом важливих національних цінностей.

Суспільний інтерес охоплює інформацію, яка має особливе значення для

громадськості. Зокрема, до такої інформації відносяться відомості, що: вказують на загрозу державному суверенітету чи територіальній цілісності України; сприяють реалізації конституційних прав і свобод; свідчать про можливі порушення прав людини чи спроби введення громадськості в оману; відображають шкідливі екологічні чи інші негативні наслідки діяльності або бездіяльності фізичних чи юридичних осіб.

Бувають ситуації, коли навіть за наявності законного інтересу, через який доступ до інформації обмежено, її оприлюднення стає необхідним для захисту суспільного інтересу. Це трапляється, коли шкода від приховування інформації для суспільства є більшою, ніж шкода від її оприлюднення. Таким чином, коли суспільний інтерес переважає, інформація має бути доступною.

Обмеження доступу до інформації можливе лише за дотримання трьох обов'язкових умов: наявність законного інтересу, можливість завдання шкоди через розкриття і обґрунтування необхідності обмеження. Якщо хоча б одна з цих умов відсутня, доступ до інформації не може бути обмежений.

Є категорії інформації, які заборонено обмежувати у доступі. Наприклад, це стосується відомостей про стан довкілля, якість продуктів і товарів, дані про катастрофи, аварії чи небезпечні природні явища, що загрожують життю людей. Також відкритими є відомості про стан здоров'я населення, життєвий рівень, забезпечення соціальних гарантій, рівень освіти і культури, факти порушень прав людини, незаконні дії органів влади тощо. Усі ці дані відповідно до українського законодавства та міжнародних зобов'язань України мають залишатися доступними.

Важливим аспектом є розуміння, що обмеження стосується саме інформації, а не документа. Якщо частина документа містить інформацію з обмеженим доступом, то інша частина документа, яка не підпадає під обмеження, повинна залишатися відкритою.

Право на інформацію є одним із ключових прав громадянина України, закріплених у Конституції. Як зазначає дослідниця І. В. Арістова, конституційне закріплення цього права значно розширює можливості громадян і створює

підґрунтя для розвитку інформаційних відносин між людиною і державою. Водночас для реальної реалізації цього права необхідні чіткі гарантії. Такі гарантії включають умови, що забезпечують безперешкодний доступ до інформації та створюють дієвий механізм реалізації права.

Закон України «Про доступ до публічної інформації» визначає принципи державного регулювання у сфері створення, збору, зберігання, використання та поширення інформації, а також захисту її від неправомірного використання. До основних принципів забезпечення доступу до публічної інформації належать:

1. Прозорість і відкритість діяльності органів влади. Органи державної влади та місцевого самоврядування зобов'язані робити свою діяльність зрозумілою і доступною для громадян.

2. Вільне отримання і поширення інформації. Громадяни мають право на доступ до інформації, якщо вона надана чи оприлюднена згідно із законом, за винятком випадків, передбачених законодавством.

3. Рівність доступу до інформації. Доступ до інформації забезпечується без дискримінації за ознаками раси, статі, політичних, релігійних переконань, соціального статусу, місця проживання чи іншими ознаками.

Закон передбачає два основні способи доступу до публічної інформації: активний і пасивний. Пасивний доступ передбачає реакцію на запити громадян. Це може бути надання інформації за індивідуальним запитом, організація доступу до матеріалів у приміщеннях органів влади чи забезпечення участі громадян у відкритих засіданнях колегіальних органів. Активний доступ передбачає обов'язок органів влади самостійно розповсюджувати інформацію про свою діяльність. Це включає публікацію рішень, проєктів, реєстрів публічної інформації та інших даних через засоби масової інформації, офіційні веб-сайти або інформаційні стенди.

Таким чином, забезпечення доступу до публічної інформації – це основа для прозорої роботи державних органів, а також механізм захисту інтересів громадян та їхніх прав.

1.2. Міжнародні засади та норми гарантування доступу до публічної інформації

Доступ до публічної інформації є ключовим показником рівня демократії в будь-якій країні. Простота та доступність отримання громадянами важливої суспільної інформації слугують надійним індикатором прозорості та відкритості державного управління. Європейські країни почали активно впроваджувати принципи доступу громадян до державної інформації ще з 1946 року. Це стало важливим кроком для забезпечення прозорості урядової діяльності та активної участі громадян у демократичних процесах. Свобода інформації вперше була проголошена як фундаментальне право людини на першій сесії Генеральної Асамблеї ООН, що визначило її як один із основних критеріїв усіх свобод.

У подальшому право на доступ до інформації знайшло своє відображення в ключових міжнародних документах, таких як Загальна декларація прав людини та Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. Загальна декларація прав людини є основним міжнародним документом, що проголошує права людини і зобов'язує всі країни-учасниці дотримуватися цих норм. У статті 19 Декларації йдеться не лише про право на свободу висловлювання думок, а й про право на доступ до інформації.

Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, який був ратифікований Україною у 1973 році, повторює ці положення. Зокрема, у документі зазначається, що кожен має право збирати, отримувати та передавати інформацію будь-якими засобами, незалежно від кордонів. Ці положення підкреслюють важливість свободи доступу до інформації як необхідного елементу демократії.

Крім цього, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод гарантує право отримувати та передавати інформацію без втручання державних органів і незалежно від кордонів. Це є важливим кроком у напрямку забезпечення основних прав людини.

Додатково, одним із ключових документів, які підтримують право на інформацію, є Заключний акт Конференції Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ), прийнятий у 1975 році. Цей документ не лише підтвердив зобов'язання, визначені у Загальній декларації та міжнародних пактах, а й започаткував механізми співпраці країн для усунення бар'єрів вільного обігу інформації. Особливу увагу в документі приділено збору і поширенню даних у сферах комерції, екології, науки та промисловості.

На основі Конвенції з прав людини Парламентська Асамблея Ради Європи у 1979 році ухвалила Рекомендації № 854, які закликають до забезпечення вільного доступу до урядових документів. У статті 10 цих рекомендацій зазначено, що свобода доступу до офіційних документів є важливим інструментом громадського нагляду за діяльністю влади та показником рівня демократії в державах-членах Ради Європи.

Для подальшого вдосконалення механізмів доступу до інформації, у 1987 році були схвалені Рекомендації Ради Міністрів (81) 19. У них визначено конкретні заходи, спрямовані на розширення свободи доступу до документів, що знаходяться у розпорядженні органів державної влади. Основні принципи цих рекомендацій включають:

1. Кожен громадянин країн-членів має право запитувати інформацію, що перебуває у розпорядженні органів державної влади.
2. Запити повинні бути розглянуті у визначений термін, а у разі відмови мають бути чітко обґрунтовані причини.
3. Обмеження доступу можливе лише у випадках, передбачених законом, зокрема тих, що стосуються національної безпеки, громадського порядку, розслідування злочинів або захисту приватного життя.
4. Заборонено відмовляти у запиті на інформацію лише через те, що вона не стосується особистих інтересів запитувача.

Таким чином, право на доступ до публічної інформації закріплене на міжнародному рівні та є важливим інструментом забезпечення демократичних

цінностей. Виконання цих норм сприяє прозорості влади, громадському нагляду та зміцненню довіри між державою і суспільством.

Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості у прийнятті рішень та доступ до правосуддя у питаннях, пов'язаних із довкіллям, була ухвалена ООН 25 червня 1998 року в місті Орхус (Данія). Її головна мета – забезпечення права кожної людини, як сучасного, так і майбутніх поколінь, на життя у сприятливому довкіллі, яке не шкодить здоров'ю та добробуту. Конвенція гарантує три основоположні права: доступ до екологічної інформації, участь громадськості у прийнятті екологічно важливих рішень та право на доступ до правосуддя у цих питаннях.

Основи державної політики в інформаційній сфері тісно пов'язані з положеннями Окінавської хартії глобального інформаційного суспільства. Цей документ наголошує на необхідності впровадження сучасних інформаційних технологій у роботу державного сектору, зокрема для надання онлайн-послуг. Вони мають сприяти кращому доступу громадян до органів влади. Водночас на уряди покладається завдання розробляти прозору, недискримінаційну та прогнозовану політику, що відповідає потребам інформаційного суспільства.

Законний інтерес у контексті національної безпеки, згідно з цими документами, стосується захисту країни, її територіальної цілісності та спроможності протистояти внутрішнім чи зовнішнім загрозам. Це включає ризики військової агресії, підбурювання до насильницького повалення уряду та інші небезпеки, здатні підірвати стабільність держави.

Міжнародна організація «Артикль 19», розташована в Лондоні, зробила вагомий внесок у захист свободи слова та права на доступ до інформації. Її назва символічна, адже стаття 19 Загальної декларації прав людини гарантує свободу вираження поглядів. Організація розробила Модельний закон про свободу інформації, який рекомендовано країнам для адаптації, якщо в них бракує ефективних правових механізмів доступу до інформації.

Модельний закон не є єдиним універсальним шаблоном для всіх держав. Кожна країна має свої унікальні інформаційні потреби та особливості правової

системи. Проте основна ідея документа полягає в тому, що лише закони, які включають групи норм, запропонованих у цій моделі, здатні забезпечити максимально прозорі процедури розкриття інформації відповідно до міжнародних стандартів.

Крім того, було розроблено набір міжнародних принципів, які визначають стандарти доступу до офіційної інформації. Вони пропонують методи, за допомогою яких уряди можуть досягти максимальної відкритості. Ці стандарти спрямовані на те, щоб будь-яка особа могла перевірити, чи дійсно закони країни дозволяють громадянам отримувати офіційну інформацію.

Принципи, що представлені, базуються на нормах міжнародного та регіонального права, загальних принципах права та практиці різних держав, визнаних спільнотою націй. Вони сформувалися внаслідок тривалого процесу досліджень, аналізу та консультацій, організованих під егідою організації «Артикль 19». Принципи враховують значний досвід співпраці з партнерськими організаціями у багатьох країнах світу.

Основні принципи «Артикля 19»:

Принцип 1. Максимальне оприлюднення – цей принцип встановлює, що вся інформація, яку зберігають державні органи, повинна бути загальнодоступною. Виключення можливе лише у вузько визначених і чітко обґрунтованих випадках. Це базується на концепції, що свобода інформації є основоположним правом і повинна бути гарантована, бажано на рівні конституції. Закони мають забезпечувати фактичну реалізацію відкритості інформації.

Принцип 2. Обов'язок оприлюднювати – державні органи мають активний обов'язок не лише реагувати на інформаційні запити, але й самостійно поширювати інформацію, що є суспільно важливою. Це включає публікацію документів, які мають значення для громадськості, за винятком обмежень, пов'язаних із ресурсами чи компетенцією органу.

Ця практика сприяє кращій поінформованості суспільства та залученню громадян до процесів прийняття рішень.

Принцип 3. Стимулювання відкритого уряду – державні органи повинні сприяти прозорості та відкритості діяльності уряду. Реалізація права на доступ до інформації потребує активної участі суспільства та поширення знань про це право. Важливою є освіта громадян щодо можливостей отримання інформації, меж доступу та механізмів захисту прав. Необхідно розвивати культуру прозорості в уряді, зокрема через регулярну підготовку звітів про реалізацію інформаційного законодавства, які повинні подаватися до парламенту. Такі звіти можуть висвітлювати проблеми, успіхи та можливості вдосконалення.

Значний досвід свідчить, що без належного навчання державних службовців і популяризації ідеї відкритого уряду навіть найкраще законодавство може залишитися лише формальністю. Прозорість має стати невід’ємною частиною державної політики, а громадськість – її активним учасником.

Принцип 4. Чіткість та обмеженість винятків – будь-які винятки щодо доступу до інформації повинні бути максимально точними, визначатися вузькими рамками та підлягати суворій перевірці відповідно до критеріїв «шкоди» та «суспільних інтересів». Запити на доступ до інформації, подані до органів державної влади, мають задовольнятися в усіх випадках, за винятком ситуацій, коли відповідний орган може чітко продемонструвати, що запитувані дані підпадають під чітко визначені категорії винятків. Відмова у наданні інформації є правомірною лише за умови, що інформація проходить суворий трискладовий тест.

У законі повинен бути закріплений повний і виключний перелік цілей, які можуть виправдовувати відмову у доступі. Серед них: інформація, яка стосується державної таємниці, питань національної безпеки, комерційної або іншої таємниці, що охороняється законом, суспільної безпеки чи приватних інтересів, а також стабільності державного процесу ухвалення рішень. Однак такі обмеження мають бути лише тимчасовими і не тривати довше, ніж це виправдано.

Принцип 5. Розробка сприятливих процедур доступу – механізми, які забезпечують доступ до інформації, повинні гарантувати оперативність,

прозорість та відповідальність у процесі розгляду запитів. Важливо, щоб заявники мали доступ до чіткої процедури оскарження відмови в наданні інформації. Забезпечення прозорого і доступного механізму оскарження сприяє підвищенню рівня довіри до органів влади та гарантує ефективність реалізації права на інформацію.

Принцип 6. Доступність за вартістю – одним із ключових факторів доступності інформації є вартість її отримання. Ціна не повинна бути настільки високою, щоб обмежувати можливості заявників скористатися своїм правом на доступ до інформації. Закони про свободу інформації спрямовані на забезпечення максимально відкритого доступу, тому фінансові бар'єри мають бути мінімізовані.

Світова практика демонструє різні підходи до визначення вартості. У деяких країнах застосовується комбінована система: базова фіксована плата за запит та додаткові витрати, які залежать від фактичного обсягу роботи з пошуку та надання інформації. У будь-якому разі довгострокові вигоди від прозорості державних органів значно перевищують витрати на реалізацію цих механізмів.

Принцип 7. Відкритість засідань – прозорість у роботі державних органів є одним із основних принципів демократичного суспільства. Засідання таких органів повинні бути відкритими для громадськості, щоб забезпечити її участь у процесі ухвалення рішень. Це сприяє підвищенню довіри до влади та прозорості її діяльності. Винятки мають бути чітко обґрунтовані й обмежені в часі, щоб уникнути зловживань і надмірної секретності.

Принцип 8. Пріоритетність оприлюднення. Будь-які закони, які не відповідають принципу максимального оприлюднення, повинні бути змінені або скасовані. Державна політика має бути орієнтована на забезпечення відкритості інформації, за винятком вузького переліку випадків, передбачених законом.

Перелік винятків має бути остаточним і не підлягати розширенню. Крім того, офіційні особи, які надають доступ до інформації, навіть якщо вона не підлягає розголошенню, повинні бути захищені від переслідувань. Такий захист необхідний для того, щоб уникнути надмірної обережності чиновників і

створення атмосфери секретності. Відкритість має стати основою державного управління.

Принцип 9. Захист викривачів правопорушень («свистунів»). Громадяни повинні бути захищені від будь-яких юридичних, адміністративних чи дисциплінарних покарань за надання інформації про порушення. У цьому контексті під «порушеннями» розуміються кримінальні злочини, невиконання обов'язків, допущення судових помилок, корупція, шахрайство, або серйозне зловживання владними повноваженнями посадовими особами. Також до цього переліку входить створення значної загрози для здоров'я, безпеки людей чи довкілля, включно з діями фізичних осіб. Гарантований захист повинні отримувати ті, хто повідомляє про правопорушення, якщо їхні дії ґрунтуються на добросовісних намірах, переконаності у правдивості інформації та наданні відповідних доказів. Важливо, що такий захист поширюється навіть у випадках, коли розкриття інформації порушує законодавчі обмеження чи внутрішні правила роботодавця.

У міжнародній практиці закони про доступ до інформації зазвичай регулюють доступ до публічної інформації, тобто тієї, яка перебуває у володінні державних органів або приватних структур, що виконують владні повноваження. Держави-члени Ради Європи зобов'язані гарантувати право кожної людини запитувати офіційні документи, що зберігаються у владних установах. При цьому це право повинно бути реалізовано без дискримінації за будь-якою ознакою, включно з національним походженням.

У більшості країн світу створено спеціальні установи, відповідальні за реалізацію права на доступ до інформації. У деяких державах ці інституції є тимчасовими і створюються для нагляду за виконанням законів після їх ухвалення, а в інших – це постійні органи, які забезпечують дотримання законодавства в цій сфері. Якщо ж спеціального закону немає, але право на доступ закріплено в конституції, цю функцію виконують парламенти, омбудсмени або судові органи.

Висновки до розділу 1

Підсумовуючи, слід зазначити, що у цьому розділі було розкрито сутність і зміст ключових понять: «інформація», «публічна інформація», а також визначено види інформації з обмеженим доступом і принципи, що регулюють надання доступу до публічної інформації.

Публічна інформація є задокументованою та відображеною будь-якими засобами інформацією, яка створюється або отримується суб'єктами владних повноважень під час виконання їх обов'язків, передбачених законодавством. Крім того, вона може бути у володінні органів влади або інших розпорядників публічної інформації.

Значне місце у забезпеченні доступу до публічної інформації займає Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Вона передбачає визнання принципу, за яким органи державної влади володіють інформацією в інтересах суспільства та від його імені. У контексті обмеження доступу до інформації визначальним фактором для органів влади повинні стати суспільні інтереси.

Іншим важливим поняттям є інформаційна відкритість органів влади, або транспарентність. Це забезпечення такого рівня організації роботи органів державної влади, за якого громадяни, громадські об'єднання, комерційні структури та інші зацікавлені сторони можуть отримувати необхідну інформацію про діяльність цих органів, прийняті рішення та іншу суспільно значиму інформацію. Водночас це відбувається з дотриманням законодавчо встановлених обмежень.

Таким чином, у цьому розділі розкрито теоретичні основи публічної інформації, визначено її значення для суспільства та викладено міжнародно-правові підходи до забезпечення права на доступ до інформації. Усі ці аспекти формують основу для подальшого аналізу практичних механізмів реалізації цього права.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ

2.1. Адміністративно-правове врегулювання забезпечення доступу до публічної інформації в Україні

Стаття 34 Конституції України гарантує кожній людині право на свободу думки, слова, вираження своїх переконань і поглядів. Також кожен має право вільно отримувати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію в будь-який спосіб – усно, письмово або іншими засобами, залежно від власного вибору. Водночас реалізація цих прав може бути обмежена законом, якщо це необхідно для забезпечення національної безпеки, територіальної цілісності чи громадського порядку. Зокрема, такі обмеження можуть бути застосовані для запобігання заворушенням або злочинам, захисту здоров'я населення, прав і репутації інших осіб, збереження конфіденційності інформації, а також для підтримання авторитету та неупередженості правосуддя. Ця норма базується на принципах і положеннях міжнародного права.

Одним із ключових аспектів права на свободу інформації є забезпечення доступу до неї. Це право є складовою частиною конституційного права кожного на інформацію. Система адміністративно-правового регулювання доступу до публічної інформації в Україні ґрунтується на виконанні органами державної влади своїх функцій через такі форми:

1. Регулятивна форма. Ця форма передбачає ухвалення нормативно-правових актів, які визначають порядок, підстави та межі реалізації права на доступ до публічної інформації, враховуючи міжнародно-правові стандарти. Також регламентується компетенція органів державної влади та місцевого самоврядування у цій сфері, механізми взаємодії між розпорядниками та запитувачами інформації, а також види контролю за дотриманням права на доступ до інформації.

2. *Організаційна форма.* Вона спрямована на створення умов для реалізації права на доступ до публічної інформації. Це забезпечується через регулярне оприлюднення інформації на офіційних вебсайтах, у друкованих виданнях, на Єдиному державному вебпорталі відкритих даних, інформаційних стендах тощо. Також розпорядники інформації зобов'язані надавати її за запитами.

3. *Процесуальна форма.* Вона дає можливість оскаржувати рішення, дії чи бездіяльність розпорядників інформації. Це можна зробити, звернувшись до

Законодавча база України, яка визначає порядок доступу до публічної інформації, спирається на сукупність нормативно-правових актів, прийнятих Верховною Радою України. Ці акти регулюють процедури забезпечення відкритості, механізми обігу інформації, а також встановлення обмежень щодо її використання. Основними підзаконними нормативними актами в цій сфері є Укази Президента України, Постанови та Розпорядження Кабінету Міністрів України, накази центральних органів виконавчої влади, а також рішення органів місцевого самоврядування. Ці документи спрямовані на забезпечення прозорості діяльності органів влади та захист права громадян на доступ до інформації.

Закон України «Про доступ до публічної інформації» відображає прогресивні підходи до забезпечення доступу громадян до публічної інформації, закладені в міжнародних документах. Одним із вагомих кроків у цьому напрямі стало ратифікування Україною Конвенції Ради Європи про доступ до офіційних документів, також відомої як Конвенція Тромсе. Цей документ є першим міжнародним правовим актом, який закріплює загальне право доступу до офіційних документів, створених органами державної влади. Конвенція має особливе значення для зміцнення демократичних принципів та забезпечення реалізації базових прав людини.

Ратифікація Конвенції Тромсе, яка відбулася 20 травня 2020 року, стала важливим етапом для України. Цей крок підтвердив готовність нашої держави підтримувати принципи відкритості діяльності органів влади. Крім того, це свідчить про здатність України брати активну участь у формуванні міжнародних стандартів та впровадженні кращих практик у сфері доступу до інформації.

Варто зазначити, що ратифікація Конвенції Тромсе не вимагатиме внесення суттєвих змін до чинного законодавства. Закон України «Про доступ до публічної інформації», ухвалений ще у 2011 році, вже був розроблений з урахуванням основних положень цієї Конвенції. Однак Україні потрібно буде переглянути законодавство, що стосується доступу до архівних документів. Це пов'язано з тим, що дія Конвенції поширюється не лише на актуальні офіційні документи, а й на ті, що були передані до архівів.

Новаторським елементом Конвенції Тромсе є створення системи моніторингу для забезпечення належного виконання її положень. Ця система спрямована на розвиток права на доступ до офіційних документів і включає два ключових органи: Групу спеціалістів з доступу до офіційних документів та Нараду Сторін. Група спеціалістів, яка складатиметься з 10–15 членів, займатиметься аналізом застосування положень Конвенції, обміном досвідом між країнами та розробкою рекомендацій. Нарада Сторін, у свою чергу, розглядатиме зміни до Конвенції, а також опрацьовуватиме рекомендації, підготовлені експертами.

Прийняття Закону України «Про інформацію» стало важливим кроком у формуванні правових механізмів, які забезпечують доступ громадян до публічної інформації. На основі цього закону були розроблені подальші нормативно-правові акти, які заклали основу для розвитку відкритого інформаційного суспільства в Україні. У 2011 році інформаційне законодавство було оновлено прийняттям нового Закону України «Про доступ до публічної інформації» та оновленою редакцією Закону України «Про інформацію». Ці акти стали фундаментом для забезпечення прозорості діяльності органів влади та захисту інформаційних прав громадян.

Закон України «Про доступ до публічної інформації» спрямований на розвиток інформаційних відносин шляхом забезпечення відкритості та прозорості діяльності органів влади, а також створення механізмів для реалізації права кожної людини на доступ до публічної інформації. Документ містить перелік гарантій дотримання цього права, регламентує порядок доступу до

інформації, роз'яснює поняття конфіденційної, таємної та службової інформації, а також встановлює процедури отримання даних, подання запитів і оскарження рішень або бездіяльності розпорядників інформації.

Право на доступ до інформації визначається як можливість ознайомлюватися з офіційними документами і отримувати інформацію про діяльність органів державної влади. Це визначення є характерним і для наукових підходів країн Західної Європи та США. Закон закріплює норму, що інформація, яка є у розпорядженні органів влади, апріорі є відкритою для громадян, за винятком випадків, встановлених законодавством (конфіденційна, таємна або службова інформація).

Для інформації з обмеженим доступом закон встановлює чіткі критерії:

1. Обмеження можливе лише в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності, громадського порядку, запобігання злочинам чи заворушенням, охорони здоров'я, захисту прав і репутації осіб, конфіденційності або неупередженості правосуддя.

2. Розголошення такої інформації повинно завдавати істотної шкоди зазначеним інтересам.

3. Шкода від розголошення має переважати суспільний інтерес до отримання цієї інформації.

При цьому суспільний інтерес є ключовим критерієм у вирішенні питань, пов'язаних із доступом до інформації. Проте саме поняття «суспільний інтерес» не було визначено в початковій редакції закону. Пізніше, в Законі «Про внесення змін до Закону України «Про інформацію», зазначено, що суспільний інтерес охоплює інформацію про загрози державному суверенітету, реалізацію конституційних прав і свобод, порушення прав людини, екологічні або інші негативні наслідки діяльності чи бездіяльності осіб.

Закон передбачає дві основні форми доступу до інформації:

- надання інформації – дії, спрямовані на отримання інформації конкретною особою або групою осіб через подання запиту;
- поширення інформації – дії, спрямовані на передачу даних

невизначеному колу осіб, зокрема через оприлюднення на офіційних вебсайтах органів влади.

Практична реалізація права на доступ до публічної інформації в Україні залежить від доступності різних способів її отримання. Важливим є поєднання можливості отримувати інформацію як за запитом, так і шляхом ознайомлення з відкритими джерелами, наприклад, через офіційні вебсайти державних органів. Лише таке комплексне забезпечення доступу гарантує право громадян на інформацію.

На практиці громадяни найчастіше обирають «активний» спосіб доступу до публічної інформації – через подання запитів. Запити можуть бути усними, письмовими або поданими в іншій формі (через пошту, факс, телефон чи електронну пошту). Для спрощення процедури органи влади створили можливість подавати запити через електронні форми на своїх офіційних сайтах.

Отже, забезпечення права на доступ до публічної інформації в Україні залежить від ефективного виконання положень закону, створення умов для зручного подання запитів та прозорості роботи органів влади.

Однією з ключових засад права на доступ до публічної інформації в Україні є можливість будь-якої особи звертатися до розпорядника інформації із запитом незалежно від того, чи стосується ця інформація особисто запитувача. Законодавство не вимагає пояснення причин подання запиту, що є важливою гарантією прозорості та відкритості у відносинах між громадянами та владою. Таким чином, реалізація права на інформацію не залежить від суб'єктивних обставин, які могли б вплинути на можливість отримання необхідних відомостей.

Законом чітко визначено строк для розгляду запиту – п'ять робочих днів. Така чіткість у регулюванні строків змушує розпорядників інформації оперативно опрацьовувати запити, зводячи до мінімуму можливість зволікань. У свою чергу, встановлення відповідальності за порушення норм Закону України «Про доступ до публічної інформації» є важливим інструментом впливу, що мотивує суб'єктів інформаційних відносин до неухильного дотримання вимог

законодавства.

Важливо зазначити, що доступ до публічної інформації в Україні є безкоштовним. Проте існує виняток: у разі, якщо задоволення запиту передбачає виготовлення копій документів обсягом понад 10 сторінок, запитувач має відшкодувати фактичні витрати на копіювання чи друк. Ці витрати регулюються Постановою Кабінету Міністрів України №740 від 13 липня 2011 року, яка визначає граничні норми витрат на такі послуги. Таким чином, забезпечується баланс між можливістю доступу до інформації та економічними витратами розпорядників.

Одним із основних засобів реалізації права на доступ до публічної інформації є створення системи публічних реєстрів, де зберігається інформація, яка перебуває у розпорядженні суб'єктів владних повноважень. Відсутність чітких відомостей про те, в якому органі зберігається та чи інша інформація, ускладнює процес реалізації права громадян на доступ до публічної інформації. Для усунення цієї проблеми в Україні запроваджено систему обліку публічної інформації.

Контроль за дотриманням права на доступ до публічної інформації є важливим елементом державної політики у цій сфері. Парламентський контроль здійснюється Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, тимчасовими слідчими комісіями Верховної Ради, а також народними депутатами. Громадський контроль забезпечується місцевими депутатами, громадськими організаціями, радами та активістами. Залучення громадськості до контролю сприяє зменшенню рівня корупції та підвищенню довіри громадян до державних інституцій.

Відповідно до законодавства, розпорядники інформації зобов'язані оприлюднювати визначену законом інформацію, регулярно вести облік документів, що є у їхньому володінні, а також вести облік запитів на інформацію. Вони повинні створювати спеціальні умови для запитувачів, зокрема визначати місця для роботи з документами чи їх копіями, а також призначати відповідальних осіб або створювати структурні підрозділи, які

забезпечують доступ до інформації. Крім того, розпорядники мають надавати точну, достовірну і повну інформацію, здійснювати перевірку її актуальності, а також своєчасно оновлювати оприлюднену інформацію.

Питання функціонування офіційних веб-сайтів органів виконавчої влади регулюється Постановою Кабінету Міністрів України від 04.01.2002 року №3 «Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади» та наказом Державного комітету телебачення і радіомовлення України «Порядок функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади».

Поняття офіційного веб-сайту органу державної влади та місцевого самоврядування визначено зазначеною постановою. Офіційним сайтом вважається інтернет-ресурс, який містить інформацію про діяльність відповідного органу, а його доменне ім'я є власністю цього органу. Такі сайти слугують ключовим інструментом для забезпечення прозорості діяльності органів влади та доступу до публічної інформації.

Постановою визначено, що інформація, розміщена на офіційних веб-сайтах органів державної влади, повинна включати:

- найменування органу, його структуру, поштову адресу, електронну адресу, номери телефонів довідкових служб;
- дані про повноваження, завдання, функції структурних підрозділів, із зазначенням нормативно-правових актів, що їх регулюють;
- відомості про керівників органу та його структурних підрозділів;
- переліки інформаційних систем, баз даних, реєстрів, які знаходяться у віданні органу;
- інформацію про засновані цим органом засоби масової інформації.

Ці вимоги спрямовані на підвищення прозорості діяльності органів державної влади, що сприяє відкритості та доступності інформації для громадськості. Таким чином, забезпечення відповідальності за дотримання законодавства про доступ до публічної інформації є важливою складовою демократичного управління та належного врядування.

Законодавством України передбачено обов'язкове оприлюднення певної категорії інформації. Встановлено, що така інформація має бути опублікована невідкладно, але не пізніше п'яти робочих днів з моменту затвердження відповідного документа. Щодо проектів нормативно-правових актів чи рішень органів місцевого самоврядування, які розробляються уповноваженими розпорядниками, вони мають бути оприлюднені не менш як за 20 робочих днів до їх розгляду з метою прийняття. Окремо передбачено обов'язковість невідкладного оприлюднення інформації, яка стосується фактів, що становлять загрозу для життя, здоров'я чи майна людей, а також заходів, які вживаються для їхньої ліквідації.

У контексті інформатизації публічного управління виникло поняття «відкриті дані». У квітні 2015 року Верховна Рада України ухвалила Закон «Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу до публічної інформації у формі відкритих даних». Відповідно до цього закону, публічна інформація у формі відкритих даних – це інформація, доступна у форматі, що забезпечує її автоматизовану обробку електронними засобами, з вільним і безоплатним доступом, а також можливістю її подальшого використання.

Законом визначено, що розпорядники інформації зобов'язані надавати публічну інформацію у формі відкритих даних на запит, регулярно оновлювати її, а також розміщувати на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних і своїх офіційних веб-сайтах. Кабінет Міністрів України визначає перелік наборів даних, формат і структуру таких наборів, а також частоту їх оновлення.

На практиці розпорядники реалізують вимоги законодавства шляхом ведення державних реєстрів. У грудні 2015 року в Україні було запущено Єдиний державний веб-портал відкритих даних, який забезпечує централізований доступ до інформації у форматі відкритих даних. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 року № 867 регламентує порядок ведення цього порталу.

Цей портал створений для надання доступу до інформації, якою володіють органи влади, з можливістю її використання. Згідно із законодавством, будь-яка особа має право копіювати, поширювати, публікувати та використовувати дані,

отримані через портал, навіть у комерційних цілях. Єдина вимога – обов’язкове посилання на джерело інформації.

2.2. Проблеми забезпечення реалізації права громадян на доступ до публічної інформації в Україні

Аналізуючи відкриті дані, можна виділити кілька їхніх основних характеристик. По-перше, їх поширення не потребує погодження з розпорядником інформації. По-друге, ці дані можуть бути використані як у комерційних цілях, так і без них. По-третє, відкриті дані дозволяють створювати нові реєстри, які можуть бути використані як для внутрішніх потреб суб’єкта, так і для зовнішнього поширення з метою отримання прибутку чи досягнення інших цілей.

За результатами оцінки стану оприлюднення та оновлення відкритих даних у 2024 році було виявлено важливі тенденції. Усі органи, відповідальні за публікацію даних, продемонстрували прогрес у цьому напрямі. Інформація стала доступнішою для громадян, бізнесу та громадських організацій, що сприяє підвищенню прозорості й ефективності державного управління.

Відкриті дані також стимулюють розвиток цифрових інновацій. Зокрема, з використанням цих даних розробляються мобільні додатки, аналітичні сервіси та інші технологічні рішення, які спрощують доступ до інформації та підвищують якість послуг для громадян. Таким чином, відкриті дані є важливим інструментом для впровадження принципів відкритого врядування та посилення довіри громадськості до державних інституцій.

За результатами загальної оцінки стану оприлюднення відкритих даних серед державних органів, «лідерами» виявилися Державна регуляторна служба України (39 балів), Міністерство енергетики та вугільної промисловості України (38 балів), Державна фіскальна служба України (37 балів), Міністерство юстиції України (34 бали), Генеральна прокуратура України та Пенсійний фонд України

(по 34 бали). Найгірші результати продемонстрували Державне підприємство «Національна енергетична компанія «Укренерго» та Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів і захисту споживачів (по 11 балів), а також Міністерство молоді та спорту України (12 балів).

Щодо регіонів, найкращі показники отримали Хмельницький (50 балів), Львів (46 балів) і Тернопіль (45 балів). Серед відстаючих опинилися Рівне (13 балів), Полтава та Одеса (по 15 балів).

В Україні відкриті дані відіграють важливу роль у боротьбі з корупцією. У 2016 році Кабінет Міністрів України затвердив розпорядження №803-р «Деякі питання запобігання корупції в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади». Цей документ, створений у рамках ініціативи «Разом проти корупції», передбачав запровадження заходів для підвищення прозорості та доступності суспільно важливої інформації. Міністерства та центральні органи виконавчої влади взяли на себе зобов'язання впроваджувати окремі кроки щодо розкриття відкритих даних. Проте, сучасний стан впровадження політики відкритих даних свідчить про потребу в посиленому контролі з боку громадських інститутів та органів влади, а також у вдосконаленні правового регулювання цього процесу.

Окрему увагу в суспільстві привертає питання використання бюджетних коштів. Для вирішення цієї проблеми був прийнятий Закон України «Про відкритість використання публічних коштів». Він регулює доступ до інформації про використання публічних коштів розпорядниками та отримувачами бюджетних коштів, підприємствами державної і комунальної власності, а також фондами соціального страхування.

У рамках реалізації закону Кабінет Міністрів України у 2015 році видав розпорядження №911-р «Деякі питання створення і функціонування єдиного веб-порталу використання публічних коштів». За це відповідальне Міністерство фінансів України. Структура цього порталу включає кілька компонентів:

1. *Державний веб-портал бюджету для громадян* – це інструмент для представлення основних показників бюджету в доступній для громадян формі.

Його мета – інформування про бюджетні цілі, джерела наповнення бюджету, обґрунтування витрат, а також про досягнуті результати.

2. *Єдиний веб-портал використання публічних коштів* – це найбільша база даних публічних фінансів в Україні. Вона забезпечує вільний доступ до інформації про використання бюджетних коштів усіма розпорядниками та отримувачами, а також суб'єктами господарювання державної і комунальної власності.

3. *Державний веб-портал реєстру проєктів соціального та економічного розвитку України*, які реалізуються за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій. На порталі публікується інформація про такі проєкти, статистика їх фінансування, розподіл коштів за галузями, кредиторами та відповідальними виконавцями.

У свою чергу, Закон України «Про доступ до судових рішень» регулює порядок забезпечення громадян інформацією про діяльність судів. Основні завдання закону включають підвищення відкритості судової гілки влади, сприяння використанню сучасних інформаційних технологій, а також об'єктивне інформування суспільства. Закон створює умови для прозорості роботи судів і сприяє зміцненню довіри до судової системи з боку громадян та інституцій громадянського суспільства.

Міжнародна практика свідчить, що питання визначення суспільної важливості інформації також переважно вирішуються судами. Вони формують систему прецедентів, яка хоч і потребує тривалого часу для розбудови, стає основою для подібних справ у майбутньому. У міжнародній судовій практиці домінує принцип прозорості: у разі сумнівів краще надати доступ до інформації, ніж обмежити його. Це дозволяє створювати умови для відкритого суспільного діалогу.

За чинним українським законодавством, доступ до публічної інформації є безкоштовним. Це означає, що дані, які зберігаються у державних реєстрах (зокрема, Єдиний державний реєстр юридичних осіб, Державний реєстр речових прав на нерухоме майно тощо), мають бути загальнодоступними безкоштовно.

Проте спеціальне законодавство у цій сфері передбачає оплату за надання довідок та витягів із зазначених реєстрів, що суперечить загальному принципу безкоштовності доступу.

Окрему проблему становить недостатньо чітке регулювання порядку присвоєння документам грифу «Для службового користування» (ДСУ). Законодавство передбачає, що рішення про встановлення переліків видів службової інформації ухвалюються органами державної влади самостійно. Це призводить до зловживань, коли під грифом «Для службового користування» приховуються суспільно важливі відомості, зокрема інформація про використання бюджетних коштів, управління державним чи комунальним майном тощо. Унаслідок цього громадськість позбавляється можливості контролювати процес ухвалення рішень державними органами або брати участь у цьому процесі.

Таким чином, наявні недоліки законодавства, зокрема відсутність визначення поняття «суспільно необхідна інформація» та неналежний контроль за обмеженням доступу до інформації, створюють правову невизначеність і значно ускладнюють реалізацію принципів прозорості та відкритості. Це вимагає вдосконалення законодавчого регулювання, зокрема розробки чітких критеріїв оцінки суспільного інтересу та підвищення рівня прозорості в роботі органів державної влади.

У законі «Про доступ до публічної інформації» закладені певні суперечності, зокрема у визначенні обмежень доступу. Згідно з ним, обмеженню підлягає лише інформація, а не документ. У випадку, коли документ містить як відкриту, так і обмежену інформацію, доступною має залишатися лише та частина, яка не підпадає під обмеження. Однак стаття 9 цього ж закону передбачає, що документи зі службовою інформацією отримують гриф «для службового користування». Це унеможливорює навіть частковий доступ до таких документів.

Таким чином, нормативно-правова база у сфері доступу до публічної інформації характеризується великою кількістю актів, які є

несистематизованими, часто суперечливими та недостатньо узгодженими між собою, а також негармонізованими з міжнародними стандартами. Формулювання законів залишаються нечіткими, а сам перелік нормативних документів неповним. Водночас основні тенденції розвитку законодавства спрямовані на відкритість і повторне використання державної інформації (відкриті дані), а також на її інтеграцію та обробку через аналітичні системи (big data).

Однією з нерозв'язаних проблем залишається забезпечення пасивного доступу до інформації. Це стосується публікації рішень, нормативно-правових актів та інших документів на офіційних веб-сайтах органів влади. На практиці оприлюднення такої інформації є нерегулярним і має радше вибіркового характер.

Дані моніторингу інформаційної прозорості офіційних веб-сайтів виконавчої влади за перше півріччя 2024 року, проведеного Держкомтелерадіо, свідчать, що середній показник прозорості становив 89,27 %. Серед них:

- 41 веб-сайт перевищує середній рівень прозорості,
- 24 веб-сайти мають нижчі показники.

Найвищу прозорість (100 %) продемонстрували веб-сайти:

- Державної служби фінансового моніторингу України,
- Адміністрації Держприкордонслужби,
- Держслужби України з лікарських засобів і контролю за наркотиками.

Найнижчий показник прозорості (62,94 %) зафіксовано у веб-сайту Нацкомісії з цінних паперів та фондового ринку.

Офіційні веб-сайти місцевих органів влади продемонстрували трохи вищі результати:

Середній показник прозорості становив 95,43 %. З них:

- 21 веб-сайт перевищує середнє значення,
- Лише 4 веб-сайти мають нижчі показники.

Максимальні результати (100 %) показали веб-сайти:

- Дніпропетровської,

- Івано-Франківської,
- Хмельницької,
- Волинської,
- Закарпатської,
- Рівненської,
- Полтавської ОВА.

Окремою проблемою залишається публікація відкритих даних. У 2015 році закон доповнили вимогою оприлюднювати таку інформацію відповідно до законів «Про доступ до публічної інформації» та «Про відкритість використання публічних коштів». Розпорядники зобов'язані публікувати відкриті дані на власних веб-сайтах, а також на державних платформах:

- Єдиний державний веб-портал відкритих даних;
- Єдиний веб-портал використання бюджетних коштів.

Постанова КМУ № 835 від 21 жовтня 2015 року, яка визначає порядок публікації відкритих даних, наразі потребує оновлення. Багато розпорядників не виконують ці вимоги, пояснюючи це недостатньою технічною базою та низьким рівнем кваліфікації працівників. Проблему посилює висока плинність кадрів.

Ці фактори вказують на необхідність:

- активнішого контролю з боку Омбудсмана;
- участі громадських організацій у сфері моніторингу;
- підвищення кваліфікації державних службовців.

Систематизація нормативно-правової бази, посилення контролю та інвестиції в технічне оснащення є важливими кроками для забезпечення доступу до публічної інформації в Україні.

Залишається невирішеним одне з ключових питань імплементації Закону України «Про доступ до публічної інформації» – створення інституційно спроможного, потужного та незалежного органу, здатного забезпечити ефективний контроль за виконанням цього закону розпорядниками інформації. Від моменту ухвалення Закону цю функцію виконували органи прокуратури, адже саме вони тоді мали повноваження загального нагляду за дотриманням

законодавства України. Однак цей підхід виявився малоефективним. Причина криється у відсутності на той момент механізмів адміністративної чи іншої відповідальності за порушення положень Закону (статтю до Кодексу України про адміністративні правопорушення, яка стосується цього питання, додали лише у 2014 році). У результаті приписи прокуратури щодо порушень законодавства про доступ до інформації часто залишалися без наслідків, а системні правові позиції чи дієві рекомендації не вироблялися.

У 2014 році реформа прокуратури і перегляд її функцій призвели до потреби пошуку нового органу для здійснення контролю у цій сфері. Зокрема, були внесені зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення, зокрема до статті 255. Це дозволило Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини (Омбудсману) отримати право складати протоколи про адміністративні правопорушення у сфері доступу до інформації.

Наразі в Україні є два основні способи вирішення спорів у сфері доступу до публічної інформації. Перший – судове оскарження, коли суди ухвалюють рішення по суті, встановлюючи, чи була відмова у наданні інформації обґрунтованою. Другий – звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Регіональні представники цього органу мають право складати протоколи про порушення права на доступ до інформації, які є підставою для адміністративного стягнення за рішенням суду.

Однак через недоліки у процедурі притягнення до відповідальності, а також обмежені матеріальні та кадрові ресурси Офісу Уповноваженого далеко не всі скарги громадян завершуються відповідним стягненням для винних осіб. Окрім того, функція парламентського контролю за дотриманням прав людини, покладена на Уповноваженого згідно із Законом «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», не відповідає його повноваженням щодо ініціювання адміністративних проваджень. Парламентський контроль має особливий статус у порівнянні зі звичайними видами державного контролю, і цей орган не може бути розглянутий як класичний орган державного примусу.

Таким чином, можна стверджувати, що законодавство у сфері доступу до

публічної інформації в Україні характеризується декларативністю багатьох норм і відсутністю дієвих механізмів їх реалізації. Це призводить до низького рівня виконання правових положень у цій сфері. Крім того, велика кількість абстрактних чи бланкетних норм, відсутність чітких тлумачень або базових визначень створюють додаткові ризики для реалізації права на доступ до інформації.

Рівень розвитку демократії в суспільстві залежить від здатності держави гарантувати і захищати права громадян, зокрема право на доступ до публічної інформації. Вирішення проблем у законодавчому регулюванні цієї сфери та запровадження ефективних механізмів реалізації прав громадян повинно стати пріоритетом. Цього можна досягти лише за умови конструктивної співпраці між законодавчою та виконавчою владою, а також активного залучення інститутів громадянського суспільства. Розробка нових дієвих підходів до контролю за виконанням закону, удосконалення адміністративних процедур та забезпечення ресурсами Офісу Уповноваженого є кроками, необхідними для ефективного вирішення цих питань.

Висновки до розділу 2

Розглядаючи правове регулювання доступу до публічної інформації, варто детально висвітлити основні аспекти цього питання. Право на доступ до інформації є невід'ємним конституційним правом, гарантованим статтею 34 Конституції України. Аналізуючи національне законодавство, що забезпечує реалізацію цього права, можна зробити висновок, що воно регулюється на всіх рівнях – від Конституції до спеціальних нормативних актів. Основними законами, що регулюють це питання, є закони України «Про інформацію» та «Про доступ до публічної інформації». У цих документах встановлено обов'язок суб'єктів владних повноважень надавати доступ до інформації, а також визначено право громадян подавати запити на отримання такої інформації.

Адміністративно-правове регулювання доступу до публічної інформації варто розглядати як комплекс засобів адміністративного впливу, сукупність методів та прийомів, спрямованих на впорядкування суспільних відносин у цій сфері. Це включає регулятивні, організаційні та процесуальні заходи, які сприяють реалізації права громадян на інформацію. Основна мета такого регулювання полягає у забезпеченні прозорості діяльності суб'єктів владних повноважень, створенні умов для громадського контролю та механізмів реалізації права на доступ до публічної інформації.

Закон України «Про доступ до публічної інформації» значно вдосконалив механізми реалізації цього права. Він забезпечує юридичним і фізичним особам можливість отримувати інформацію, що позитивно впливає на розвиток інформаційних відносин у країні. Більше того, цей закон закладає основи ефективного громадського контролю, який може стати ключовим інструментом у боротьбі з корупцією. Однак, попри прогресивність положень закону, є й певні недоліки, що можуть ускладнювати його практичну реалізацію.

Аналізуючи українське законодавство, слід зазначити, що воно в цілому відповідає фундаментальним міжнародним стандартам у сфері доступу до інформації. Це свідчить про те, що ключові проблеми, пов'язані з реалізацією права громадян на інформацію, переважно виникають через недоліки у виконанні посадовими особами покладених на них функцій. Нерідко це є наслідком недостатнього розуміння вимог закону або низької відповідальності за його дотримання.

У підсумку можна зробити висновок, що, попри наявність прогресивного законодавства, ефективна реалізація права на доступ до публічної інформації вимагає комплексного підходу. Важливим є підвищення рівня обізнаності громадян, формування культури відкритості серед посадових осіб та удосконалення механізмів контролю за дотриманням законодавства. Лише за таких умов можна досягти реальної прозорості та відкритості влади, що є основою демократичного суспільства.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

3.1. Процедура надання громадянам доступу до публічної інформації в апараті Полтавської обласної військової адміністрації

Процес формування і розвитку державності в Україні нерозривно пов'язаний із впровадженням правових механізмів, які регулюють доступ громадян до публічної інформації. Прозорість діяльності органів влади, як передбачено чинним законодавством, має забезпечувати постійний доступ громадян до повної, об'єктивної та своєчасної інформації про діяльність органів публічної влади, а також сприяти реалізації діалогу між владою і суспільством. Якщо громадяни не будуть мати змоги стежити за відкритістю політики влади та отримувати вичерпні дані про її дії, будь-які реформаторські ініціативи з боку публічних органів можуть втратити свою ефективність.

Для забезпечення прозорості і доступу громадян до інформації Полтавська обласна військова адміністрація реалізувала низку важливих заходів, оформлених відповідними розпорядженнями.

Для організації доступу до публічної інформації було створено спеціальний структурний підрозділ – Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю Полтавської ОВА. Цей підрозділ працює відповідно до Положення, затвердженого розпорядженням голови адміністрації від 22 січня 2020 року №43. У його структурі функціонує відділ канцелярської роботи та доступу до публічної інформації, який безпосередньо відповідає за впровадження механізмів доступу до інформації.

Згідно із затвердженим порядком, Полтавська обласна військова адміністрація розпоряджається відкритою інформацією та даними з обмеженим доступом. Інформація з обмеженим доступом охоплює внутрішньо-організаційні акти та документи із грифом «Для службового користування». Перелік таких

відомостей визначено окремим розпорядженням. Водночас, порядок обліку, опрацювання, підготовки та направлення відповідей на запити громадян до адміністрації є ретельно регламентованим. Це спрямовано на те, щоб кожен запит на отримання інформації розглядався у чітко визначений термін із дотриманням вимог законодавства. Такий підхід гарантує прозорість, відкритість і доступність роботи органів влади для громадян.

Таким чином, дотримання стандартів доступу до публічної інформації є важливим елементом функціонування органів державної влади. Відповідні нормативні акти та організаційні заходи в Полтавській обласній державній адміністрації спрямовані на забезпечення відкритості її діяльності та підвищення довіри громадськості до органів влади.

Відповідальність за опрацювання запиту на публічну інформацію, підготовку змісту відповіді та її виконання покладається на осіб, визначених у резолюції. Основними правилами забезпечення права громадян на доступ до публічної інформації є такі:

1. *Право звернення.* Запитувач може звернутися до обласної військової адміністрації із запитом на публічну інформацію незалежно від того, стосується вона особисто його чи ні, і без обґрунтування причин.

2. *Форма подання запиту.* Запит може бути усним чи письмовим, поданим під час особистого прийому або надісланим поштою, електронною поштою, телефаксом чи телефоном за вибором запитувача.

3. *Індивідуальний або колективний запит.* Запит може подаватися як від однієї особи, так і від групи осіб.

4. *Адреси для подання запиту.*

5. *Зміст запиту.* Запит повинен містити:

6. *Форма запиту.* Для зручності доступна стандартна форма запиту, розміщена на офіційному веб-сайті адміністрації (khoda.gov.ua) та на інформаційному стенді в будівлі адміністрації.

7. *Допомога в оформленні.* У разі, якщо через інвалідність чи інші причини особа не може подати запит письмово, уповноважений спеціаліст

Управління з питань діловодства та доступу до публічної інформації оформлює його, зазначаючи свої контактні дані.

8. *Форма відповіді.* Відповідь надається у спосіб, зазначений запитувачем. Якщо це неможливо, інформація надається у доступному форматі.

9. *Фіксація запиту.* На вимогу запитувача на першому аркуші копії запиту проставляється штамп із зазначенням назви розпорядника, дати надходження та вхідного номера. Така копія повертається запитувачу.

10. *Безкоштовне надання інформації.* Інформація за запитом надається безкоштовно.

Для роботи з документами у приміщенні управління (кабінет №104, перший поверх адміністративної будівлі) облаштовано місце для ознайомлення із публічною інформацією.

Запити приймаються відповідно до внутрішнього службового розпорядку в робочі години: понеділок-п'ятниця: 08:00-12:00, 13:00-17:00.

Ці правила спрямовані на забезпечення доступу громадян до інформації, прозорості та ефективності роботи органів державної влади, а також створення умов для здійснення громадського контролю.

Відповідь на запит щодо публічної інформації надається в обраному заявником форматі не пізніше п'яти робочих днів після реєстрації. Відповідь підписується керівництвом обласної військової адміністрації відповідно до розподілу обов'язків. У разі, якщо запит стосується критично важливих питань, таких як захист життя чи свободи особи, екологічний стан, якість продуктів харчування, аварії чи надзвичайні події, що несуть загрозу безпеці громадян, відповідь має бути надана впродовж 48 годин.

У ситуаціях, коли обробка запиту потребує значного часу через великий обсяг інформації або необхідність її пошуку серед багатьох документів, запитувач отримує повідомлення про продовження терміну. Проте загальний час розгляду не може перевищувати 20 робочих днів. Якщо виконання запиту вимагає виготовлення копій документів обсягом понад 10 сторінок, запитувач має компенсувати фактичні витрати на копіювання та друк.

Обласна військова адміністрація може відмовити у запиті за таких обставин:

- відсутність запитуваної інформації у розпорядженні адміністрації, коли вона не зобов'язана її мати;
- запитувана інформація належить до категорії з обмеженим доступом;
- запитувач не сплатив кошти за виготовлення копій;
- запит оформлений із порушенням встановлених вимог.

У випадках відмови заявник отримує офіційне повідомлення із зазначенням причин, порядку оскарження та відповідальної особи.

Неправомірною відмовою вважається відповідь, у якій заявнику повідомляють, що запитувану інформацію можна знайти у відкритих джерелах, або ж відповідь, що не відповідає суті запиту. Якщо адміністрація не володіє інформацією, але знає, хто є її розпорядником, запит переадресовується відповідній установі протягом п'яти днів, про що заявника повідомляють. У разі відсутності інформації про можливого розпорядника надається обґрунтована письмова відмова із детальним поясненням підстав.

Запити іноді містять неточності через неправильне тлумачення законодавства заявниками. У таких випадках працівники адміністрації надають консультації для уникнення непорозумінь.

Статистика запитів (липень-вересень 2024 року)

Протягом цього періоду обласна військова адміністрація отримала 115 запитів на публічну інформацію:

- поштою – 11;
- електронною поштою – 95;
- особисто – 9.

Категорії запитувачів:

- фізичні особи – 49;
- юридичні особи – 39;
- громадські об'єднання – 5;
- представники ЗМІ – 22.

Найчастіше порушувалися питання розподілу субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам для забезпечення якісної освіти в рамках програми «Нова українська школа» у 2024 році. Національне законодавство чітко регламентує порядок прийняття, розгляду та підготовки відповідей на запити, гарантуючи громадянам реалізацію конституційного права на доступ до інформації та народовладдя. Це забезпечує прозорість діяльності органів влади та сприяє зміцненню демократичних процесів у суспільстві.

Протягом III кварталу 2024 року Полтавська обласна військова адміністрація розглянула 105 запитів на публічну інформацію, які були отримані від громадян та організацій. Тематика запитів охоплювала широкий спектр питань, зокрема: доплати працівникам сфери соціального захисту в умовах карантину; дотримання прав осіб з інвалідністю, зокрема під час перетину кордону та контрольних пунктів в'їзду-виїзду; добровільне об'єднання територіальних громад; стан дорожньої інфраструктури та бюджетні витрати на програму «Велике будівництво». Також цікавили питання реалізації програм розвитку Полтавської області, підтримки ветеранів, організації виборів, святкування Дня Незалежності України, розмір заробітної плати керівництва адміністрації та копії розпорядчих документів.

Відповіді на більшість запитів були надані в межах строків, визначених законодавством. Однак у 10 випадках відповіді були надані із порушенням встановленого п'ятиденного терміну. Для забезпечення прозорості та реалізації права на доступ до інформації у 2019 році Полтавська обласна військова адміністрація стала учасником моніторингу в межах Платформи «Омбудсмен+». Цей проєкт, організований Центром політичних студій та аналітики «Ейдос» у співпраці з Секретаріатом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, оцінював дотримання норм забезпечення доступу до публічної інформації. У результаті робота адміністрації була визнана ефективною, що підтвердило п'яте місце серед обласних адміністрацій.

Підготовка, подання та оприлюднення інформації на офіційному сайті обласної адміністрації здійснюється згідно з розпорядженням голови ОВА від 6

квітня 2016 року №246. Модерація сайту та відповідальність за розміщення матеріалів покладені на Управління з питань внутрішньої та інформаційної політики. Згідно з покладеними обов'язками, адміністрація забезпечує оприлюднення широкого спектра даних, зокрема: структури, функцій і завдань адміністрації; нормативно-правових засад діяльності; розпоряджень голови ОВА; правил подачі запитів на інформацію; даних про інформацію, що перебуває у розпорядженні адміністрації; місця для оформлення запитів і консультацій; матеріалів колегії адміністрації; планів роботи; статистичних звітів про розгляд запитів.

Ці заходи спрямовані на забезпечення прозорості, підзвітності та доступності інформації для громадськості, що відповідає принципам правової держави. Інформаційна відкритість адміністрації створює умови для громадського контролю, сприяє запобіганню зловживанням та забезпечує довіру між владою та громадянами.

На офіційному веб-сайті Полтавської обласної військової адміністрації можна знайти такі дані:

1. *Контактна інформація:*

- адреса адміністрації;
- номери телефонів для зв'язку;
- електронна пошта для офіційного листування;
- веб-сайт адміністрації.

2. *Керівництво та підрозділи:*

– прізвище, ім'я, по батькові голови Полтавська ОВА, його заступників та керівників структурних підрозділів;

- контактні телефони та електронні адреси;
- функціональні обов'язки кожного підрозділу.

3. *Графіки роботи та прийомів:*

- розпорядок роботи адміністрації;
- графік особистих прийомів громадян посадовими особами.

4. *Кадрові питання:*

- актуальні вакантні посади;
- правила участі у конкурсах на заміщення вакансій.

Крім того, невідкладно публікується інформація про надзвичайні ситуації, які становлять загрозу життю, здоров'ю чи майну громадян, та заходи, вжиті для їх усунення.

На головній сторінці веб-сайту Полтавська ОВА розміщено розділ «Публічна інформація», у якому користувачі можуть знайти: звіти про доступ до публічної інформації; систему обліку публічної інформації; алгоритм подання запитів на інформацію; нормативно-правову базу, що регламентує доступ до інформації.

Згідно з комплексною оцінкою Центру політичних студій та аналітики «Ейдос», веб-сайт Полтавська ОВА набрав 243 бали, що вище середнього показника для сайтів обласних державних адміністрацій.

1. Навігаційна доступність:

- оцінка становить 99%, що перевищує середнє значення (98,5%);
- сайт зручний у користуванні: доступ до більшості даних можна отримати за три кліки;
- передбачено адаптацію для людей із вадами зору: масштабування шрифту та елементів, звуковий супровід дій.

2. Доступність форматів інформації:

- оцінка – 88%, що трохи нижче середнього показника (91%);
- інформація здебільшого доступна у гіпертекстовому форматі, але частина даних вимагає завантаження файлів.

3. Повнота даних:

- оцінка – 56%, що нижче середнього рівня (64%);
- деякі розділи потребують доповнення.

Полтавська ОВА зобов'язана публікувати та оновлювати інформацію у форматі відкритих даних на Єдиному державному порталі відкритих даних. Організацію цієї роботи регулює розпорядження голови Полтавська ОВА №457 від 26 червня 2019 року.

Відповідно до цього документа:

- управління з питань діловодства та доступу до публічної інформації відповідає за організацію та координацію роботи щодо публікації відкритих даних;
- визначено відповідальну особу, яка займається розміщенням наборів даних на офіційному веб-сайті адміністрації та Єдиному державному порталі відкритих даних.

Вся публічна інформація та документи розміщуються у форматі, придатному для автоматизованого опрацювання. Це забезпечує легкий доступ до даних та можливість їх технічного використання, що відповідає сучасним стандартам прозорості та доступності.

Такі заходи сприяють забезпеченню відкритості, підзвітності влади та поліпшенню комунікації між адміністрацією та громадянами.

Розкриття інформації є однією з ключових умов реалізації сучасного законодавства та важливим механізмом забезпечення демократичних процесів. Відкритість державних структур і забезпечення доступу громадян до публічної інформації сприяють зміцненню довіри між владою і суспільством, а також підвищують прозорість управління. Це, у свою чергу, є необхідною умовою побудови ефективної правової держави.

3.2. Перспективи вдосконалення права на доступ до публічної інформації

Право на доступ до інформації є інструментальним, оскільки воно слугує засобом для реалізації інших прав і свобод людини. Це право вимагає від держави активних дій, включаючи створення нормативних, організаційних і технічних умов для його реалізації. Зокрема, йдеться про ефективний розгляд запитів на інформацію, а також про ініціативне оприлюднення суспільно важливих даних.

Щорічно Міжнародна організація *Global Right to Information Rating* оцінює законодавчі системи різних країн щодо доступу до інформації. У 2021 році Україна отримала 115 балів із 150 можливих, що розмістило її на 17-19 позиціях рейтингу, поруч із Азербайджаном і Федерацією Сент-Кітс і Невіс. Український закон «Про доступ до публічної інформації» тривалий час вважався одним із найкращих у світі, адже був розроблений відповідно до найвищих стандартів, зокрема Модельного закону про свободу інформації. Проте з часом інші країни ухвалили більш сучасні нормативні акти, що спричинило зниження позицій України в рейтингу.

Експертка Тетяна Олексіюк, яка брала участь в оновленні оцінки рейтингу, зазначає, що для покращення показників України необхідно створити незалежний, повноважний і ефективний орган контролю у сфері доступу до інформації. Це може бути реалізовано через запровадження інституції типу «інформаційного комісара» чи «інформаційної комісії», або ж шляхом розширення повноважень існуючого Офісу Омбудсмана.

Основні вимоги до такого органу включають:

1. *Незалежність* – призначення за прозорою процедурою, гарантії захисту посадових осіб від адміністративного тиску чи політичних переслідувань.
2. *Повноважність* – наявність достатніх можливостей для ефективного виконання функцій, включаючи контроль за дотриманням законодавства.
3. *Ефективність* – кадрове і матеріальне забезпечення, яке дозволить оперативно ухвалювати рішення та забезпечувати їх виконання.

Попри високий рівень законодавства у сфері доступу до інформації, існують значні проблеми в його реалізації. Експерти відзначають, що законодавство містить необхідні норми для належного функціонування розпорядників інформації та забезпечення доступу до публічних даних. Однак відсутність механізму невідворотності покарання за порушення прав на інформацію призводить до зневажливого ставлення деяких розпорядників до законодавства. В результаті громадяни стикаються із затримками або відмовами у наданні суспільно важливої інформації.

Запровадження механізмів відповідальності за порушення права на інформацію є важливим напрямком розвитку. Це включає посилення санкцій проти посадових осіб, які нехтують виконанням законодавства, а також підвищення прозорості процедур розгляду скарг. Крім того, державні органи повинні активніше працювати над підвищенням обізнаності громадян щодо їхніх прав на інформацію, створюючи доступні інформаційні платформи та ресурси.

Загалом, реалізація права на доступ до публічної інформації є одним із основних чинників ефективного громадського контролю за діяльністю влади. Це право сприяє формуванню демократичної культури, захисту громадянських свобод і зміцненню верховенства права.

Збільшення строку притягнення до відповідальності за порушення права на доступ до інформації є актуальною практикою, зокрема в антикорупційних справах, що дозволяє зробити механізм покарання більш ефективним. Нині адміністративна відповідальність можлива лише в межах трьох місяців із моменту виявлення чи вчинення правопорушення. Однак аналіз судових справ свідчить, що більшість проваджень за ст. 212 закриваються через закінчення строків притягнення до відповідальності, що демонструє неефективність чинного законодавства.

Для вирішення цієї проблеми пропонується вдосконалити процедуру складання адміністративних протоколів, розширивши коло осіб, які мають право їх складати. Окрім того, необхідно передбачити можливість надсилання протоколів поштою, що зробить процес доступнішим і оперативнішим порівняно з врученням «під підпис».

Система державного управління має базуватися на принципах сервісної орієнтованості, відповідаючи потребам сучасного суспільства. Один із ключових напрямів модернізації — впровадження технологій електронного урядування, які здатні зробити органи влади ефективнішими й відповідними до викликів часу. Інформаційно-електронні технології значно розширюють можливості взаємодії між державою та громадянами, підвищуючи якість цього процесу.

Зокрема, технології сприяють:

- *Пошуку й отриманню інформації.* Представлення повної й актуальної інформації про органи влади в інтернеті спрощує її пошук, зменшує навантаження на чиновників і мінімізує ризик помилок.
- *Взаємодії громадян із владою.* Електронні сервіси дозволяють запитувати довідки, отримувати дозволи й подавати звітність через інтернет.
- *Запровадженню принципу «єдиного вікна».* Це забезпечує громадянам єдиний канал для звернень до органів влади всіх рівнів.

Аналіз чинного законодавства також виявив низку технічних недоліків. Наприклад, розпорядники інформації не зобов'язані надсилати запитувачам підтвердження про отримання запиту, що могло б значно підвищити ефективність комунікації. Окремі органи влади, як-от Міністерство цифрової трансформації, вже успішно використовують такі «автовідповіді» з реєстраційним номером запиту.

У 2020 році Міністерство цифрової трансформації України, за підтримки проєкту «Прозорість та підзвітність в державному управлінні та послугах» (TARAS), розпочало оновлення Постанови КМУ №835. Метою цього процесу є розширення переліку наборів даних, що мають публікуватися у форматі відкритих даних, і гармонізація нормативної бази з європейськими стандартами.

Основні новації включають:

- створення Національного центру компетенцій у сфері відкритих даних.
- роз'яснення принципів Міжнародної хартії відкритих даних.
- категоризацію та визначення вимог до відкритих даних.
- розширення списку до майже 1000 обов'язкових до публікації наборів даних.

1 грудня 2020 року набула чинності Конвенція Ради Європи про доступ до офіційних документів (Конвенція Тромсе). Вона є першим міжнародним договором, що закріплює право громадян на доступ до офіційних документів органів влади. Конвенція набула чинності завдяки Україні, яка стала десятою державою, що ратифікувала документ, виконавши ключову умову для його

імплементції.

Запровадження таких заходів є важливим кроком на шляху до підвищення прозорості й підзвітності державних органів, забезпечуючи ефективний громадський контроль та впровадження європейських стандартів у державне управління.

Основною новацією для України після ратифікації Конвенції Тромсе стане створення нових органів: Групи міжнародних експертів та Наради сторін. Ці структури функціонуватимуть на рівні Ради Європи, фінансуватимуться за її кошти і сприятимуть впровадженню положень документа. Зокрема, Група міжнародних експертів займатиметься моніторингом виконання норм Конвенції, обміном досвідом між країнами-учасницями, а також співпрацею з громадським сектором. Нарада сторін, у свою чергу, об'єднає представників держав-учасниць і розглядатиме зміни до Конвенції та рекомендації експертів.

В Україні вже триває підготовка до реалізації положень Конвенції. Зокрема, Національна школа суддів спільно з проектом Ради Європи та Євросоюзу організувала тренінги для суддів, спрямовані на ознайомлення з нормами документа. Оскільки Конвенція містить норми прямої дії, інколи вони не узгоджуються з національним законодавством. Це вимагає адаптації українського законодавства та судової практики до нових принципів.

Одним із позитивних аспектів Конвенції є покращення взаємодії між розпорядниками інформації та громадянами. Наприклад, розпорядник буде зобов'язаний не тільки прийняти запит на інформацію, але й допомогти заявнику чітко визначити, яка саме інформація йому потрібна.

Комітет Верховної Ради з питань гуманітарної та інформаційної політики 16 вересня 2020 року ухвалив рішення про створення робочої групи для вдосконалення законодавства у сфері доступу до публічної інформації. Основні напрями її роботи включають:

1. Гармонізацію з Конвенцією Тромсе, зокрема уточнення норм щодо обов'язків розпорядників, посилань на загальнодоступні джерела та підстав для відмови у наданні інформації.

2. Синхронізацію із законом «Про захист персональних даних».
3. Гармонізацію законодавства у сфері відкритих даних.
4. Створення контролюючого органу у сфері доступу до інформації.
5. Адаптацію законодавства щодо архівних даних.
6. Удосконалення правил щодо інформації з обмеженим доступом.

На практиці впровадження Конвенції може зіткнутися з низкою викликів: нормативно-правовими, організаційними, кадровими та фінансовими. Однак ключовою проблемою залишається недостатнє усвідомлення суспільством важливості забезпечення права на інформацію. Для повноцінної реалізації цього права потрібні комплексні заходи:

1. Оновлення нормативно-правових актів з метою належного регулювання права на інформацію.
2. Створення незалежного і ефективного контролюючого органу, відповідального за доступ до публічної інформації.
3. Використання сучасних інформаційних технологій, що значно розширить можливості для взаємодії громадян із державними органами.

Технологічні інновації передбачають:

- широке поширення інформації у форматі відкритих даних через спеціалізовані портали, як-от Єдиний державний веб-портал відкритих даних;
- забезпечення доступу до архівів та інформаційних систем державних органів через веб-портали;
- активне використання новітніх медіа-платформ, соціальних мереж і блогосфери;
- підвищення рівня медіаграмотності населення, зокрема серед старших вікових груп та мешканців віддалених регіонів.

Ратифікація Конвенції Тромсе є важливим кроком для України на шляху до забезпечення прозорості влади, громадського контролю та участі громадян у формуванні державної політики. Це створює основу для інтеграції міжнародних стандартів у сфері доступу до публічної інформації, що сприяє демократизації та довірі між державою і суспільством.

Забезпечення прозорості та доступу до публічної інформації є фундаментальною складовою демократичної держави. Для цього необхідно визначити відповідальний орган, наприклад, Державний комітет телебачення і радіомовлення України, який координуватиме та адмініструватиме державну політику у сфері доступу до публічної інформації. Одночасно важливо впроваджувати інформаційні кампанії, тренінги, семінари й конференції для держслужбовців і широкої громадськості, спрямовані на підвищення рівня обізнаності та навичок у цій сфері.

Висновки до розділу 3

Дослідження порядку забезпечення доступу до інформації в Полтавській обласній державній адміністрації (ОДА) демонструє позитивні зрушення. ОДА визначила відповідальним підрозділом Управління з питань діловодства та доступу до публічної інформації. Впроваджено порядок реєстрації запитів у системі електронного документообігу «АСКОД» та налагоджено механізм їх обробки й своєчасного надання відповідей. Також створено спеціальні місця для прийому громадян, організовано підготовку й оприлюднення даних на офіційному сайті та Єдиному порталі відкритих даних.

Пропозиції щодо вдосконалення системи доступу до інформації:

1. Законодавчу базу необхідно привести у відповідність до Закону України «Про доступ до публічної інформації». Зміни мають бути внесені до законів «Про інформацію», «Про звернення громадян», «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування» та інших нормативно-правових актів.

2. Україна потребує дієвого механізму, який оперативно реагуватиме на порушення права на доступ до інформації. Офіс Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини нині має обмежені ресурси для забезпечення швидкого реагування. Рекомендується створення спеціальної інституції з

відповідними повноваженнями для моніторингу й захисту права на інформацію.

3. Пропонується створити державний орган, який займатиметься розробкою політик у сфері доступу до інформації, аналізуватиме проблеми, впроваджуватиме заходи та оцінюватиме їх ефективність. Це дозволить забезпечити стабільність і результативність у цій сфері.

4. Слід розширити використання форматів відкритих даних, що дозволить громадянам зручніше використовувати інформацію. Це стосується як доступу до публічної інформації, так і оприлюднення актуальних даних у зрозумілих і доступних форматах.

5. Запровадження єдиної програми підготовки для держслужбовців, відповідальних за доступ до інформації, є нагальним завданням. Така програма має охоплювати як процедурні, так і практичні аспекти надання публічної інформації. Зараз Офіс Уповноваженого ВРУ та громадські організації проводять подібні тренінги, проте їх слід уніфікувати та включити до загальної системи навчання держслужбовців. Це підвищить якість виконання обов'язків щодо забезпечення доступу до інформації та запобігатиме формальним відмовам на запити громадян.

6. Необхідно організовувати інформаційні кампанії та заходи для громадян, що сприятимуть підвищенню їхньої обізнаності про свої права. Це посилить взаємодію між громадськістю та владою.

ВИСНОВКИ

Публічна інформація – це зафіксована будь-якими засобами інформація, створена або отримана суб'єктами владних повноважень у процесі виконання своїх обов'язків, чи така, що перебуває у їхньому розпорядженні. Вона є невід'ємною складовою демократичного суспільства, забезпечуючи прозорість діяльності влади та громадський контроль.

Угода про асоціацію України з ЄС підкреслює важливість забезпечення вільного потоку інформації та ідей, визнаючи принцип, що інформація, якою володіє держава, належить суспільству. Обмеження доступу до такої інформації має бути обґрунтованим, а суспільний інтерес – основним критерієм ухвалення рішень щодо її розкриття.

Одним із важливих аспектів інформаційної відкритості є транспарентність, яка передбачає, що громадяни, організації та інші суб'єкти мають право отримувати повну та своєчасну інформацію про діяльність органів влади. Це право є вагомим інструментом у боротьбі з корупцією та іншими порушеннями у державному управлінні.

Міжнародно-правові основи права на доступ до інформації закріплені у таких документах, як Загальна декларація прав людини (1948), Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Європейська конвенція з прав людини, Орхуська конвенція та інші акти. Вони формують принципи, згідно з якими право на інформацію є невід'ємним елементом забезпечення свободи думки, слова та переконань. Документи міжнародної організації «Артикль 19», такі як «Право громадськості знати» та «Модельний закон про свободу інформації», є важливими стандартами в регулюванні доступу до публічної інформації. Вони визначають принципи прозорості, які враховуються при формуванні законодавства різних країн.

Українське законодавство також регламентує право на доступ до публічної інформації, починаючи з Конституції України, стаття 34 якої гарантує це право. Основними законами, які визначають порядок реалізації цього права, є закони

України «Про інформацію» та «Про доступ до публічної інформації». Вони встановлюють обов'язок органів влади надавати інформацію за запитами громадян, а також визначають процедури, що забезпечують прозорість їхньої діяльності.

Право на доступ до інформації не є абсолютним і може бути обмеженим лише у випадках, передбачених законом. Обмеження можливе тоді, коли шкода від розголошення перевищує суспільний інтерес у доступі до інформації. Водночас це право є основою для забезпечення інших конституційних прав, зокрема свободи слова та громадського контролю над владою.

Аналіз норм міжнародного та національного законодавства свідчить про важливість права на інформацію для демократичного розвитку держави. Реалізація цього права забезпечує відкритість влади, підвищує довіру громадян до державних інституцій і сприяє утвердженню принципів верховенства права.

Адміністративно-правове регулювання доступу до публічної інформації є системою засобів, прийомів і способів адміністративно-правового впливу на суспільні відносини в цій сфері. Воно передбачає застосування комплексу регулятивних, організаційних та процесуальних заходів, спрямованих на реалізацію права громадян на доступ до публічної інформації. Основна мета регулювання – забезпечення відкритості й прозорості діяльності суб'єктів владних повноважень та створення механізмів, які гарантують доступ до інформації.

Прийняття Закону України «Про доступ до публічної інформації» стало важливим кроком у вдосконаленні механізмів реалізації цього права. Він гарантує кожному фізичній чи юридичній особі можливість отримувати публічну інформацію, що закладає основи громадського контролю над владою. У перспективі цей контроль може стати більш ефективним у боротьбі з корупцією, ніж традиційні державні механізми. Однак, незважаючи на позитивні зрушення, законодавство має недоліки, які ускладнюють його реалізацію.

Основними проблемами в реалізації права на доступ до інформації є:

1. *Недосконалість законодавства* – деякі положення залишаються

нечіткими чи неузгодженими, що викликає складнощі у практичному застосуванні.

2. *Низький рівень обізнаності* – багато громадян не знають про свої права на інформацію та різницю між запитом на інформацію й зверненням громадян.

3. *Відсутність культури відкритості* – деякі розпорядники інформації ігнорують вимоги закону через недостатній рівень прозорості та публічності в їхній діяльності.

4. *Суперечлива судова практика* – відсутність єдиного підходу до вирішення аналогічних спорів.

5. *Недостатній контроль* – неефективність органів, відповідальних за моніторинг дотримання права на доступ до інформації, включаючи Уповноваженого з прав людини, який не має достатньо повноважень для забезпечення обов'язковості своїх рішень.

Попри ці проблеми, чинне законодавство України здебільшого відповідає міжнародним стандартам у сфері забезпечення доступу до інформації. Проблеми, які виникають, найчастіше зумовлені некоректним виконанням обов'язків посадовими особами або їхнім недостатнім розумінням функцій.

Аналіз діяльності Полтавської обласної військової адміністрації свідчить про високий рівень впровадження норм, спрямованих на забезпечення доступу до публічної інформації. Основним підрозділом, відповідальним за організацію роботи в цій сфері, є Управління з питань діловодства та доступу до публічної інформації. Установлено чіткий порядок прийому та реєстрації запитів через систему електронного документообігу «АСКОД». Запити на інформацію, подані в будь-якій формі, оперативно опрацьовуються, а відповіді надаються у встановлені строки.

Попри досягнення, існує потреба в подальшому вдосконаленні доступу до інформації в Україні. Зокрема, варто зосередитися на таких напрямках:

1. Необхідно адаптувати чинне законодавство до вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації», шляхом внесення змін до таких нормативно-правових актів, як «Про інформацію», «Про звернення громадян»,

«Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування у засобах масової інформації» та інших. Це створить єдину правову базу, що сприятиме ефективній реалізації права на інформацію.

2. Україні бракує оперативного інструменту для захисту права на доступ до інформації. Офіс Уповноваженого Верховної Ради з прав людини, який контролює це питання, не забезпечує належної швидкості та ефективності реагування. Причинами є недосконала процедура притягнення порушників до відповідальності та обмежені ресурси органу. Для вирішення проблеми слід створити нову інституцію, здатну ефективно захищати це право.

3. Створення спеціального органу, який би розробляв та впроваджував політику у цій сфері, є важливим кроком. Така структура проводила б системний аналіз, впроваджувала заходи та оцінювала їх ефективність, що значно покращило б доступ громадян до інформації.

4. Необхідно активніше використовувати можливості «проактивного» доступу. Це включає розширення оприлюднення даних у відкритих форматах, що забезпечить максимальну прозорість діяльності органів влади.

5. Запровадження єдиної програми навчання для працівників, відповідальних за доступ до інформації, є вкрай важливим. Такі програми повинні охоплювати як правові, так і практичні аспекти надання інформації. Нині Офіс Уповноваженого та громадські організації проводять тренінги, але вони мають стати систематизованими і бути частиною загальної підготовки держслужбовців. Без відповідної підготовки посадовці не можуть ефективно виконувати свої обов'язки, що призводить до формальних відмов на важливі запити, наприклад, у випадках, які стосуються корупційних схем.

Комплексна реалізація цих заходів сприятиме зміцненню прозорості влади, забезпеченню доступу до публічної інформації та розвитку демократії в Україні. Це дозволить громадянам ефективно контролювати діяльність державних органів, що є основою для побудови відкритого і відповідального суспільства.